სემინარი 3 — კუნძულები დამოუკიდებლობის ფასად

N524 · კვირა 3 · ქეის-დისკუსია

სემინარი 3 — „კუნძულები დამოუკიდებლობის ფასად"

ფორმატი: ქეის-დისკუსია, 50 წუთი · **წინასწარი მომზადება სავალდებულოა**

> 📖 **წასაკითხი სემინარამდე:** დარიგება „შვიდი პრინციპი — და როცა ისინი ერთმანეთს ეჯახება", **ნაწილები VI და IX** · წესდება, **მუხ. 1(2)** · GA Res. 2625 — **თვითგამორკვევის პრინციპი** (გვ. 123–124) · კვ. 2-ის დარიგება, **ნაწილი IV** (ჩვეულება)

რატომ ეს ქეისი

ლექციაზე ვთქვით, რომ თვითგამორკვევის ყველაზე მყარი ფორმა **კოლონიური** კონტექსტია. *Chagos* გვიჩვენებს, რა ხდება, როცა კოლონიური სახელმწიფო დამოუკიდებლობას **ანიჭებს** — მაგრამ მანამდე ტერიტორიის ნაწილს **იტოვებს**.

ეს ქეისი სამ კვირას აერთიანებს: **თვითგამორკვევას** (კვ. 3), **ჩვეულებას და გენასამბლეის რეზოლუციებს** (კვ. 2) და **თანხმობას** (კვ. 2) — ამჯერად არა სახელმწიფოს, არამედ **ხალხის** თანხმობას.

და ის **ჯერ არ დასრულებულა.**

ნაწილი A — ფაქტები

ჩაგოსის არქიპელაგი (ICJ, საკონსულტაციო დასკვნა, 2019)

1. **1814–1965** — ჩაგოსის არქიპელაგს (ყველაზე დიდი კუნძული — **დიეგო-გარსია**) დიდი ბრიტანეთი მართავდა, როგორც **მავრიკის კოლონიის** ნაწილს.
2. **1960 წლის 14 დეკემბერი** — გენასამბლეა იღებს **რეზოლუციას 1514 (XV)** — დეკლარაციას კოლონიური ქვეყნებისა და ხალხებისთვის დამოუკიდებლობის მინიჭების შესახებ. მისი მე-6 პუნქტი: „ქვეყნის ეროვნული ერთიანობისა და ტერიტორიული მთლიანობის ნაწილობრივი ან სრული დარღვევის ნებისმიერი მცდელობა შეუთავსებელია გაეროს წესდების მიზნებსა და პრინციპებთან."
3. **1964** — აშშ და დიდი ბრიტანეთი იწყებენ მოლაპარაკებას დიეგო-გარსიაზე **სამხედრო ობიექტის** შექმნაზე.
4. **1965 წლის სექტემბერი, ლონდონი (Lancaster House)** — მავრიკის პრემიერი ამბობს, რომ მავრიკი **იჯარას** ამჯობინებს გამოყოფას. ბრიტანეთის მინისტრები ასკვნიან: თუ მავრიკი გამოყოფას არ დათანხმდება, **იძულებით გამოყოფას** მიმართავენ. **23 სექტემბერს** მავრიკის წარმომადგენლები **პრინციპულად თანხმდებიან** გამოყოფაზე — კომპენსაციისა და იმ პირობით, რომ არქიპელაგი მოგვიანებით დაუბრუნდებოდა. **24 სექტემბერს** ბრიტანეთი აცხადებს, რომ მავრიკისთვის დამოუკიდებლობის მინიჭებას უჭერს მხარს.
5. **1965 წლის 8 ნოემბერი** — ბრიტანეთი ქმნის ახალ კოლონიას: **„ბრიტანეთის ტერიტორია ინდოეთის ოკეანეში" (BIOT)**. **16 დეკემბერს** გენასამბლეა (რეზ. 2066) ბრიტანეთს მოუწოდებს, „არ მიიღოს არანაირი ზომა, რომელიც მავრიკის ტერიტორიას დაანაწევრებდა".
6. **1967–1973** — არქიპელაგის მცხოვრებლებს უკან დაბრუნება აუკრძალეს; დანარჩენები **იძულებით გაასახლეს**. ძირითადი იძულებითი გასახლება დიეგო-გარსიდან — **1971 წლის ივლისი–სექტემბერი**.
7. **1968 წლის 12 მარტი** — მავრიკი დამოუკიდებელი ხდება. მისი კონსტიტუცია, რომელიც ბრიტანეთმა დამოუკიდებლობამდე გამოსცა, ჩაგოსს მავრიკის ტერიტორიაში **არ** მოიცავს.
8. **2017** — გენასამბლეა (რეზ. 71/292) ICJ-ს საკონსულტაციო დასკვნას სთხოვს.
9. **2019 წლის 25 თებერვალი** — ICJ (13 ხმით 1-ის წინააღმდეგ): მავრიკის დეკოლონიზაცია **კანონიერად არ დასრულებულა**; ბრიტანეთი ვალდებულია, ჩაგოსის მართვა **„რაც შეიძლება სწრაფად"** შეწყვიტოს.

(ICJ-ის ოფიციალური რეზიუმე, ST/LEG/SER.F/1/Add.7, გვ. 79–86)

10. **2025 წლის 22 მაისი** — დიდმა ბრიტანეთმა და მავრიკიმ ხელი მოაწერეს შეთანხმებას: სუვერენიტეტი ჩაგოსზე — **მავრიკს**; დიეგო-გარსიაზე ბრიტანეთი უფლებებს **99 წლით** ინარჩუნებს. **2026 წლის სექტემბრის მდგომარეობით შეთანხმება რატიფიცირებული არ არის და ძალაში არ შესულა.**

(UK House of Commons Library, CBP-10273, CBP-10464; ონლაინ გადამოწმებულია 2026-09-24)

სამართლებრივი მასალა

წყარო	რელევანტური ნაწილი
წესდება, მუხ. 1(2)	თვითგამორკვევა — გაეროს მიზანი
წესდება, მუხ. 73 (XI თავი)	არათვითმმართველი ტერიტორიების მმართველი სახელმწიფოს ვალდებულება — **„განავითაროს თვითმმართველობა"**
GA Res. 1514 (XV), პუნქტი 6	კოლონიური ტერიტორიის ტერიტორიული მთლიანობა *(ციტ.: ICJ-ის რეზიუმე, გვ. 84)*
GA Res. 2625, გვ. 124	კოლონიის ტერიტორია — „separate and distinct"; ფორმები — ხალხის **თავისუფალი ნება**
ICJ-ის სტატუტი, მუხ. 65 · წესდება, მუხ. 96	საკონსულტაციო დასკვნა
ICJ-ის სტატუტი, მუხ. 38(1)(ბ)	ჩვეულება (კვ. 2)

ნაწილი B — მოსამზადებელი კითხვები (ყველა სტუდენტისთვის)

სემინარამდე **დაწერეთ პასუხები** — თითოეულზე 2–3 წინადადება. ფურცელი თან იქონიეთ.

1. 1965 წელს მავრიკის წარმომადგენლები გამოყოფას **დათანხმდნენ** (ფაქტი 4). მაშ, რატომ ჩათვალა ICJ-მა, რომ თვითგამორკვევის უფლება დაირღვა?
2. რეზოლუცია 1514 **გენასამბლეის რეზოლუციაა** — თავისთავად სავალდებულო არ არის. როგორ შეიძლება ის **1965 წელს** ბრიტანეთს ავალდებულებდეს? (მინიშნება: კვ. 2 — ჩვეულების ორი ელემენტი)
3. ბრიტანეთი ამტკიცებდა, რომ ეს **ორმხრივი დავაა** მავრიკთან, ბრიტანეთს კი ICJ-ის იურისდიქციაზე თანხმობა არ მიუცია. რატომ უპასუხა მაინც სასამართლომ?
4. ⭐ საკონსულტაციო დასკვნა **სავალდებულო არ არის**. ნიშნავს ეს იმას, რომ ბრიტანეთს **ვალდებულება არ აქვს**?

რას წაიღებთ ამ სემინარიდან

- უნარი, გამოიყენოთ **ჩვეულების ტესტი** გენასამბლეის რეზოლუციაზე
- გაგება, რომ **ფორმალური თანხმობა ≠ ხალხის თავისუფალი ნება**
- გამიჯვნა: საკონსულტაციო დასკვნის **ფორმა** (არასავალდებულო) და მის მიერ დადგენილი სამართლის **შინაარსი** (სავალდებულო)
- და ცოცხალი მაგალითი იმისა, რომ **სამართლებრივ პასუხს** პოლიტიკური დასასრული შეიძლება წლობით არ ჰქონდეს

წყაროები

წყარო	ლიცენზია
ICJ, *Legal Consequences of the Separation of the Chagos Archipelago from Mauritius in 1965*, Advisory Opinion of 25 February 2019 — ოფიციალური რეზიუმე, ST/LEG/SER.F/1/Add.7, გვ. 79–86	ოფიციალური დოკუმენტი (გაერო)
გაეროს წესდება, მუხ. 1(2), 73, 96 · ICJ-ის სტატუტი, მუხ. 38, 65	ოფიციალური დოკუმენტი
GA Res. 2625 (XXV), გვ. 123–124 · GA Res. 1514 (XV), პუნქტი 6 *(ICJ-ის რეზიუმეს მიხედვით)*	ოფიციალური დოკუმენტი
UK House of Commons Library, *2025 treaty on the British Indian Ocean Territory/Chagos Archipelago* (CBP-10273)	ღია წვდომა (UK Parliament)
OpenRewi / Routledge 2024, ch.2 §2.2 (S. González Hauck), გვ. 43–44 · §2.4 (M. Bak McKenna), გვ. 57–60	**CC-BY-SA 4.0**